

103394

Vår Tid
nr. 4. april 1946

Slik endte det -

Den danske tegner Østerberg anvendte under okkupasjonen sin kunst og sin satire i den gode saks tjeneste. Hans tegninger ble på Leicafilm sendt til London og av R.A.F kastet ned over Danmark. Til slutt måtte tegneren forlate landet, men fortsatte å tegne i Sverige. Han har nå samlet sine tegninger i en bok: «Besættelse», som er utkommet på Samlerens forlag i København. I anledning av seksårsminnet for invasjonen gjengir vi to tegninger fra boken.

KAMPENE I EGGEDAL

Av løytnant PETER F. HOLST.

Om de minneverdige kamper i Eggedal i april 1945 har almenheten hittil vært sparsomt underrettet. Vi offentliggjør her den første rapport fra militært hold av løytnant Peter F. Holst, der som kompanisjef ledet operasjonene i vedkommende område. Løytnant Holst som er sønn av professor Johan M. Holst, studerte før krigen juss, kom i 1942, etter en dramatisk flukt fra Møllergaten 19, over til England, hvor han trådte inn i den norske hær, gjennomgikk Kriesskolen i London og ble i november 1944 sendt til Norge som Mil. org. instruktør.

I løpet av høsten 1944 og vinteren 1945 ble det opprettet en rekke geriljabaser rundt omkring i Norge. Disse basene skulle tjene som treningscentra for Mil.org. folk, samt som sammendragningssteder for H.S.-avdelinger i tilfelle det skulle komme til åpen kamp i krigens siste faser.

I basene ble det lagt opp store lagre av våpen, mat og annet utstyr. Våpen kom luftveien fra U. K., mens maten for en vesentlig del ble skaffet tilveie av de lokale mil.org. i distriktene.

Hver bas, som gjerne stod under kommando av en major, var inndelt i tre til fire underbaser.

Underbasene så vel som hovedkvarteret stod i daglig forbindelse med U. K. pr. radio. Dessuten hadde de innbyrdes radioforbindelse et par ganger i uken.

I november 1944 ankom operasjonen Elg fra U.K. til Vassfaret. Sjef var major P. M. Strand. Elg som spente over et meget stort område, skulle opprette fire underbaser, Ba I, Ba II, Ba III og Ba IV.

Undertegnede var beordret som sjef for Ba IV. Ba IV skulle opprettes i et område som stort sett begrenses av Rukkedalen i nord, Hallingdal i øst, en linje øst-vest gjennom Prestfoss, Sigdal i syd, og Tunhovdsjøen i vest.

Som nestkommanderende for Ba IV var tilbeordret Leif Levorsen, fenrik, som kom fra Sverige. Ved juletider ankom Ba IV's telegrafist, sersj. A. Thon, fra U.K.

De første to måneder gikk med til opparbeidelse av basen, organisering av sikrings- og etterretningstjenesten, forsyningstjene-

sten, mottaing av slipp og lagring av våpen osv.

Dette ble utført av 15 sellekarrer fra de omliggende distrikter. Disse tjenestegjorde som faste mannskaper i Ba IV. Den 1. februar 1945 gikk en igang med å avholde befalskurser og kampschooler for jegere tilhørende D 141 og D 142 og dessuten noen få karer fra D 13 som tjenestegjorde permanent i Ba IV.

Jegerne fra D 141 og D 142 var inne på kurs 2—3 uker hvorefter de vendte tilbake til sine respektive mil.org. avdelinger, enten de nå levet «legalt» eller i dekning.

Etterhånden steg de faste mannskapers antall til ca. 40 mann. I tillegg til disse beholdt vi en del av de beste elevene fra hvert kurs som faste instruktører. Flere av disse var befalingsmenn fra før krigen.

Den 15. april 1945 hadde Ba IV tre kurser i gang samtidig. Total styrke var 180 mann; en tropp på Djupsjøen ved Norefjell, sjef serjant R. Volden, en tropp på Rustadstølen vest for Bromma i Halvingdal, sjef fenrik L. Levorsen og et kompani på Haglebu, nord for Eggedal. Her var undertegnede kompanisjef og fenrik Sigurd Lovskogen nestkommanderende.

Under kampen ved Haglebu var bare kompaniet i ilden.

Det manglet ikke på kampvilje hos de andre troppene heller, men de ble p. g. a. forskjellige forhold kun disponert til sikringsoppdrag flere mil vekk fra Haglebu.

KOMPANIET ble satt opp den 15. april. Det var ment å skulle være et befalskursus av 3 ukers varighet. Total styrke: 99 mann og 1 kvinne. Derav 12 ikke stridende. Ved alarm fungerte fenrik Lovskogen og fenrik Langum som sjefer for henholdsvis 1ste og 2nen tropp. Sambandssjef var sersj. A. Thon, forsyningsjef R. Sätvedt, etterretningssjef R. Langum og patruljesjef E. Berg. Kompaniet var bevæpnet med U. S. karabiner, stenguns, 6 brennguns, rifler og håndgranater. Befalet hadde dessuten pistol. Treningen ble drevet etter de mest moderne britiske prinsipper.

Den 24. april innløp det melding til kompaniet om at Hirdens Berdriftsvern holdt rassia i Eggedal. Kompanisjefen slo full alarm, patruljer ble sendt ut, og kompaniet gikk ut i sine på forhånd uttatte forsvarsstillinger.

FORSVARSPANEN var: 1. tropp går i stilling ved Ruglandseter. Ildoppdrag: skuddfelt langs veien på østsiden av vannet og sikring av kompaniets venstre flanke. Troppen skal vi-

dere sende fram en sikringspatrulje til Dammen, som skal trekke seg tilbake så snart fienden viser seg.

2. tropp går i stilling ved Grantangen. Ildoppdrag: bestryke veien så vel nord som sydover samt sikre vår høyre flanke.

Ildåpning: a) kommer fienden langs veien, skal 1. tropp slippe ham helt opp i sine stillinger, og så brenne løs med alt de har. 2. tropp åpner så opp umiddelbart etter.

En håpet således å få fienden i en «sekk» og knuse ham fullstendig.

b) For det tilfelle at fienden kommer langs vestsiden av vannet har 2. tropp ildåpningen.

Kompanisjef med stab vil være i Ambassaden. — Radioforbindelse opprettes fra komp-stab til begge tropper. Fra kommandoplassen hadde vi glimrende utsikt over forsvarsområdet.

Lettere sårede vil gå til Flenstensen. Lægen, fenrik K. Urdal, vil oppholde seg ved kp-staben.

DEN 24. forløp rolig, og om kvelden kom det melding at H.B.V. skulle ha trukket seg ut av Eggedal.

Den 25. lå kompaniet i skjerpelberedskap. Alt var stille og rolig.

Den 26. april stilte kompaniet til vanlig tjeneste kl. 6,30.

Kl. 6,55 kommer det melding om at fienden holder på å omringe Medalen gård øverst i Nordbygda, Eggedal, ca. 8 km. fra vår leir. Kp-sjef gir ordre om at troppene skal gå i stilling. E. Berg får ordre om å rykke fram mot Medalen med en oppklaringspatrulje.

Kl. 07,20 — melding om at begge tropper er «ready for action».

Kl. 07,30 — fienden observert ved Rotevassbråten, ca. 7 km. fra leiren. Hans styrke anslått til ca. 90 mann.

Kl. 09,30 melder oppklaringspatruljen at fienden har passert Buinsetrene ca. 3 km. fra leiren.

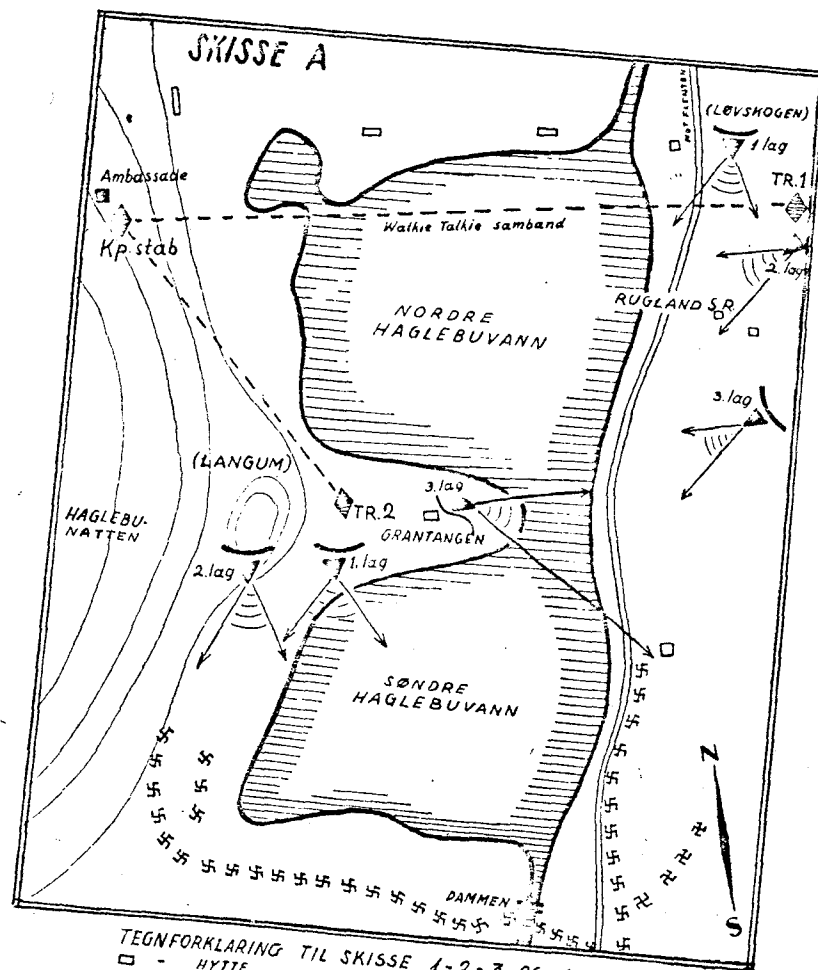
Alarmen skjerpes nå ytterligere. Befalet gir kara en siste «pep talk» og radio-settene slås på.

Kl. 09,50 høres skudd som synes å komme fra etsteds sønnenfor Dammen. Det er oppklaringspatruljen som er kommet i skuddveksling med fienden. Et par serier — og så blir alt stille igjen.

Kl. 10,15 observeres de første fiender. Ca. 45 av dem går over Dammen og rykker i spredt orden langs vestsiden av vannet mot 2 tropps stillinger — Fanden heller! Der røk vårt håp om å få hele banden inn i «sekken». 2 tropp holder fremdeles ilden.

246

VAR TID

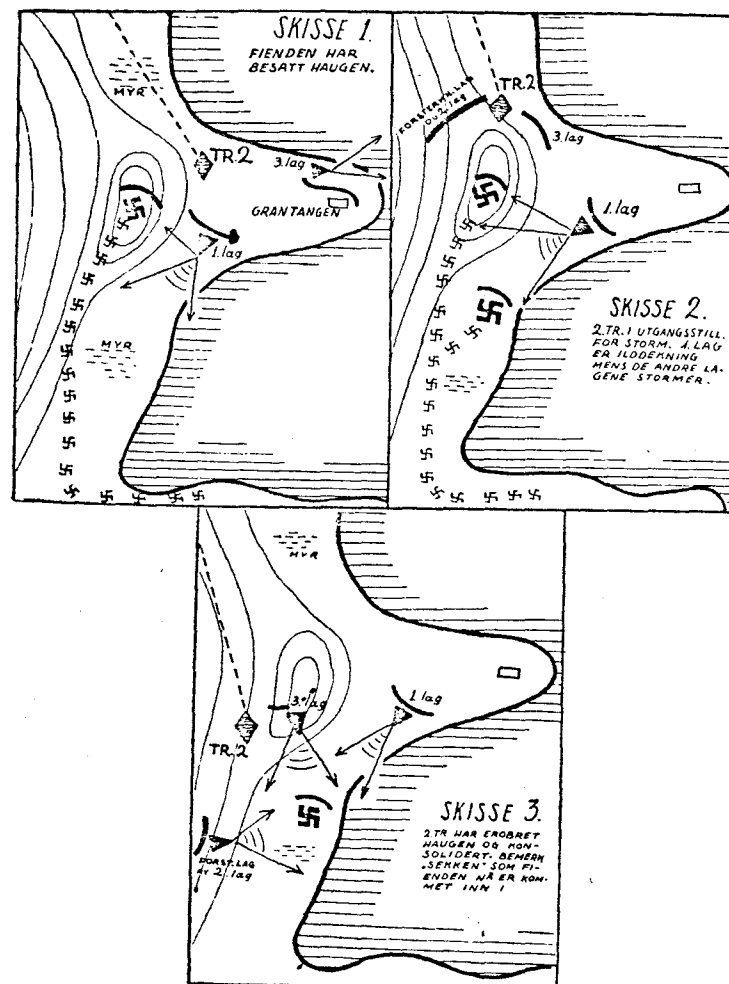
TEGNFORKLARING TIL SKISSE 1-2-3 OG A

□	HYTTE	SW	FIENDTLIG FRAMRYKNI
—	VEI	—	STILLING
—	HØYDEKURVE	—	EGET LAG M. SKUDDFELT
—	RADIO SAMBAND	—	EGEN TROPPS-ELLER KP STAB

1 CM. PÅ SKISSENE: CA. 140 M.

KAMPENE I EGGEDAL

247

Kl. 11,00 åpner 2 tropp opp så det hjaller i Haglebunatten.

Fra ambassaden observeres også 9 mann som rykker frem langs veien på østsiden av vannet. Det er sannsynligvis flere oppe i skogen. De stanser opp ved hytte B og observerer. Kp.sjefen gir ordre om å åpne ild mot dem fra Grantangen. For helt å beta disse karene lysten til videre fremrykning sender kp. ordre til 1 tropp om å sende ut et lag som skal angripe dem i ryggen. 2. tropp får ordre om å støtte angrepet med ild fra odden.

Fra kompaniet observeres det nå at våre karer trekker seg tilbake fra haugen rett vest for Grantangen (for den videre utvikling se skisse 1, 2, 3 og A). På forespørsel til 2. tropp om sjefen der har gitt ordre til rettet, svarer fenrik Langum benektende. Det viser seg at 2. tropps 2. lag har fått stoppefeil på sitt brenn- og derfor trekker seg tilbake. Våre styrker på Grantangen er nå på det nærmeste avskåret, idet fienden har inntatt dominerende stillinger på haugen. Fenrik Langum bevarer imidlertid hodet klart, og mener han nok skal klare biffen. Kompaniet gir ordre om at 1. tropp skal sende et lag til forsterkning. 2. tropp gis ordre om å storme haugen så snart forsterkningslaget kommer fram.

Alt personell som kan undværes fra kp.staben går i stilling foran Ambassaden.

SKYTNINGEN er nå temmelig intens — troppsjefer og kp.sjef holder hverandre underrettet om begivenhetenes gang over radioen til enhver tid. Kara er kalde og rolige.

I løpet av meget kort tid melder forsterkningslaget seg ved Ambassaden. Etter å ha fått de nødvendige instruksjoner rykker laget sammen med 2. lag mot Grantangen under kommando av R. Langum, bror av fenrikken.

Så snart fenrik Langum har fått omgruppert troppen sin, går stormen inn med ville brøl og skjellsord, støttet av kraftig brenn-ild. — Plutselig lyder et dumpt drøn; en av våre jegere har truffet en tysk offiser i hue med en håndgranat.

Haugen erobres og 2. tropp fortsetter fremrykningen. Brorparten av fienden er drept eller flyktet. Resten ringes langsomt og sikkert inn i en «lomme» som stadig blir mindre.

Imidlertid kommer det stadig meldinger fra 1. tropp som tyder på at den fiendtlige styrke på vår venstre fløy er atskillig sterkere enn først antatt. I tropps slagkraft er jo også sterkt forrin-

get etter at et lag er avgitt til Grantangen.

Men fenrik Løvslogen løser sin oppgave på en ypperlig måte; han omgrupperer og driver fienden tilbake ved sitt aktive forsvar. Fiendene ved brakke B ble fullstendig betatt sin kamplyst etter Løvslogens flankangrep, og etterat samme herre et par ganger med hell har anvendt Tordenskjolds gamle trick, er den fiendtlige styrke som søkte å omgå ham i flanken også på hurtig retrett.

KL. 15—: I 2. tropps «sekk» eller «lomme» er det nå bare 5 fiender igjen. Resten er drept eller flyktet, og disse fem søker også å trekke seg ut. Fenrik Løvslogens motstandere har tydeligvis fått mere enn nok. Kampen varte i 4 timer, og til tross for at fienden er på retrett, må også vi tenke på refrenget; vi kan vente at fienden får forsterkninger når som helst. Dessuten har vi en del sårede å ta hensyn til. Troppene får ordre om å gjøre seg klar til retrett; 2. tropp skal trekke seg satsvis tilbake til Ambassaden og gå i stilling der, mens 1. tropp skal være ettertrygd under marsjen nordover.

2. tropp går i stilling ved Ambassaden; de sårede blir tatt i hus og stelt av lægen; kara spiser og hviler. Kl. 17.— tiltres marsjen

nordover. Ved Flentenseter får vi en Fiesler Storch over oss. Den kretser lenge, men har øyensynlig ikke sett oss. Mellom Flenten og Trøgstad blir kurset dimittert etterat kompanisjefen har takket av troppene. Våpnene gjemmes. Karene har ordre om å gå alt de orker hele natten. De går i småpuljer i 4 forskjellige retninger. De faste mannskaper drar videre med de sårede. Ved Svantjern opp for Børtnes-Oygardene blir de sårede lagt inn i en hytte sammen med lægen og en ordonans. — Resten går til vår leir på Rustadstolen, snaue to km. lenger nord.

Neste dag var det livlig tysk aktivitet i fjellet. ca. 2000 mann skal ha deltatt i rassiaen.

Det eneste de fant var et av våre våpenlagre ved Djupsjøen, ellers intet. For å trøste seg brente tyskerne samtlige hytter på Haglebu og på Djupsjøen.

VI fikk etter hvert melding om at samtlige kursdeltakere nådde hjem uten å bli arrestert — men kompaniet hadde dessverre 7 døde og 2 sårede. De sårede ble etterhånden brakt på sykehus i Hallingdal.

Fiendens tap var 29 drept og 30 sårede. En del av de sårede skal siden være døde av sine sår.

Den fiendtlige styrke bestod av ca. 120 mann; tyskere, norske skijegere og hird. Hirdfolkene var ynkelige, men ellers var det ennå atskillig futt i fienden.

Våre karer var helt første-

klases. De hadde bare ligget inne 10 dager, men de var kalde, rolige og veldisiplinerte. De hadde en fighting spirit som savner side-stykke.

Peter F. Holst.

Livet

Naturen har skapt et tegn som nøyaktig angir hver gang, vi har nådd et mål. Dette tegnet er *gleden*. Gleden angir alltid at livet er lyktes, at det har erobret nytt land, båret hjem en seier. Sann glede er signalet for livets triumf.

Henry Bergson.

En dårlig anvendt dag er tapt for alltid.

Strindberg.

Man kjøpslår ikke om det man skal.

Strindberg.

Din venn har en venn, og din venns venn har også en venn: Vær forsiktig med hva du sier!

Talmud.

Ærgjerrigheten er som horisonten som trekker seg lenger bort jo lenger man går mot den.

de Beauchesne.

Han er rik som ingen gjeld har.

Andrew Carnegie.

Svensk generøsitet.

Av SVEN LONBORG.

Utdrag fra Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning.

DET ynkeligste kapitel i regjeringens utenrikspolitikk er forholdet til Norge. Den norske politikken medførte ikke den samme krigsrisikoen som den russiske. Men den åpenbarte i stedet så meget tydeligere den hjertenshet som karakteriserer denne regjering og som er så meget mer opprørende som det her gjelder et folk som vi har lært å elske som våre brødre.

Den mørkeste perioden i Norges historie var de første månedene etter 9. april, før Storting og folk hadde rukket å komme til sans og samling etter overfallet, og da kong Haakon som en ny Hellig Olav ble tvunget til å forlate landet for å søke hjelp. Mange mente at alt var tapt og trodde at det ikke var noe annet å gjøre enn å finne seg i det uunngåelige og redde hva som reddes kunne ved innrømmelser overfor tyskerne. — Det var i denne håpløse tiden at tyskerne drev frem tanken om å formå Kongen til å abdisere og la prins Harald oppdras til å bli deres lydkonge.

Kong Haakon som var vokset

opp i Danmark, hvor man bedre enn i Norge kjente tyskerne, forsto godt at en slik handling ville for Norge bety fullstendig selvoppgivelse, og han sa derfor et klart nei, et nei, som for de tvilrådige åpenbarte den eneste veg, som kunne føre til Norges redning.

I disse dagene, de tyngste som i Konge og regjering hadde opplevd, ville det for dem ha vært en ikke liten trøst om de fra broderlandets regjering hadde fått støtten av en umiddelbar, varm sympati, selv om den ikke hadde kunnet få uttrykk i noen virkelig hjelp.

Men derom høstes intet. Det offisielle Sverige — til held for Nordens fremtid fantes det også et annet Sverige, Segerstedts Sverige, vil en nordmann kanskje si — dette offisielle Sverige opptrådte istedet som Hitlers befullmektigede representant. Det er således blitt meg fortalt at «en høy svensk personlighet» forsøkte å påvirke kong Haakon til å bøye seg for Hitlers vilje og abdisere.